

RETHINK EDUCATION

Helsingborg 13 – 14 juni 2022

Källkritik och källtillit – två sidor av samma mynt

Nicolaiskolan | Tisdag 14 juni klockan 16.15-17.00

Delta i en workshop för lärare om källor, kritiskt förhållningssätt och digitaliseringens möjligheter och risker. Den tekniska utvecklingen ger helt nya möjligheter att föra fram budskap och få spridning, och det är svårt att veta vad som är sant i det ständiga flödet.

Ta med din dator och prova tillsammans med Eva Svensson (Pedagogiskt center) olika sätt att granska källor för att hitta vägar att tillsammans med dina elever lita på det du ser och hör.

OBS! Ta med dator, chromebook eller ipad

KÄLLKRITIK HAR SITT URSPRUNG I HISTORIEVETENSKAPEN

FYRA KÄLLKRITISKA KRITERIER:

- Äkthet - är källan vad den utger sig för att vara?
- Tid - Hur nära i tiden är källan i förhållande till händelsen?
- Beroende - Vilken är primärkällan?
- Tendens - Vad är syftet med informationen?

KÄLLKRITIK PÅ PLATONS TID - TRE KRAV FÖR ATT NÅGON SKA ANSES HA KUNSKAP

1. Det ska finnas en övertygelse om att något är på ett visst sätt.
2. Övertygelsen ska vara sann
3. Övertygelsen ska bygga på goda grunder. Den ska också kunna beläggas på ett trovärdigt sätt, till exempel genom erfarenhet eller med hjälp av pålitliga källor

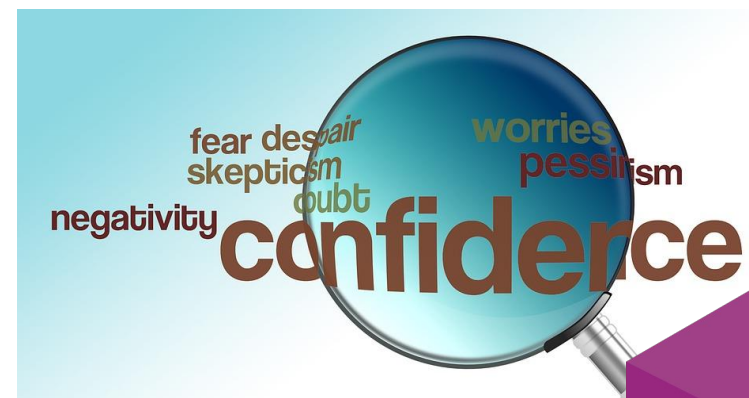
(Skolverket 2018)

KÄLLKRITIK IDAG

“Att vara källkritisk innebär att värdera den information man tar del av. Det betyder dels att förstå att vissa källor väger tyngre än andra, dels att vara medveten om att avsändare av information har ett syfte med sitt budskap. Att ha ett källkritiskt förhållningssätt till information är att hela tiden ha följande fråga i bakhuvudet: Vem säger vad och varför?”

[MSB](#) 13/4 2021

STATSMINISTERNS BUDSKAP TILL OSS ALLA

“I det allvarliga säkerhetspolitiska läget växer risken för att statliga och kriminella aktörer kan utnyttja sårbarheter. Ryssland har en stor förmåga att genomföra cyberattacker mot länder, företag och myndigheter. [...] Vi måste alla vara vaksamma och bidra till en stark cybersäkerhet.”

Statsminister Magdalena Andersson på Facebook 4/3

PÅVERKANSKRIGET – SÅ FUNGERAR DET

“24 timmar om dygnet, 365 dagar om året, när vi är online, söker information, interagerar med vänner försöker främmande makt påverka oss. Och det är något att framför allt tänka på nu när det är valår, och med Nato-ansökan. De försöker påverka vad folk tycker, våra beslut, och faktiskt söndra vår tilltro till vårt demokratiska samhälle och våra demokratiska institutioner”

[Mollie Saltskog, underrättelsanalytiker Soufan Group](#)

TV4 2022-06-08

HELSINGBORG

LIFE

The Truth About “Swedengate”

Are Swedes the strangest people walking on the Earth? Yes and no.

BY IMOGEN WEST-KNIGHTS JUNE 11, 2022 • 7:49 AM

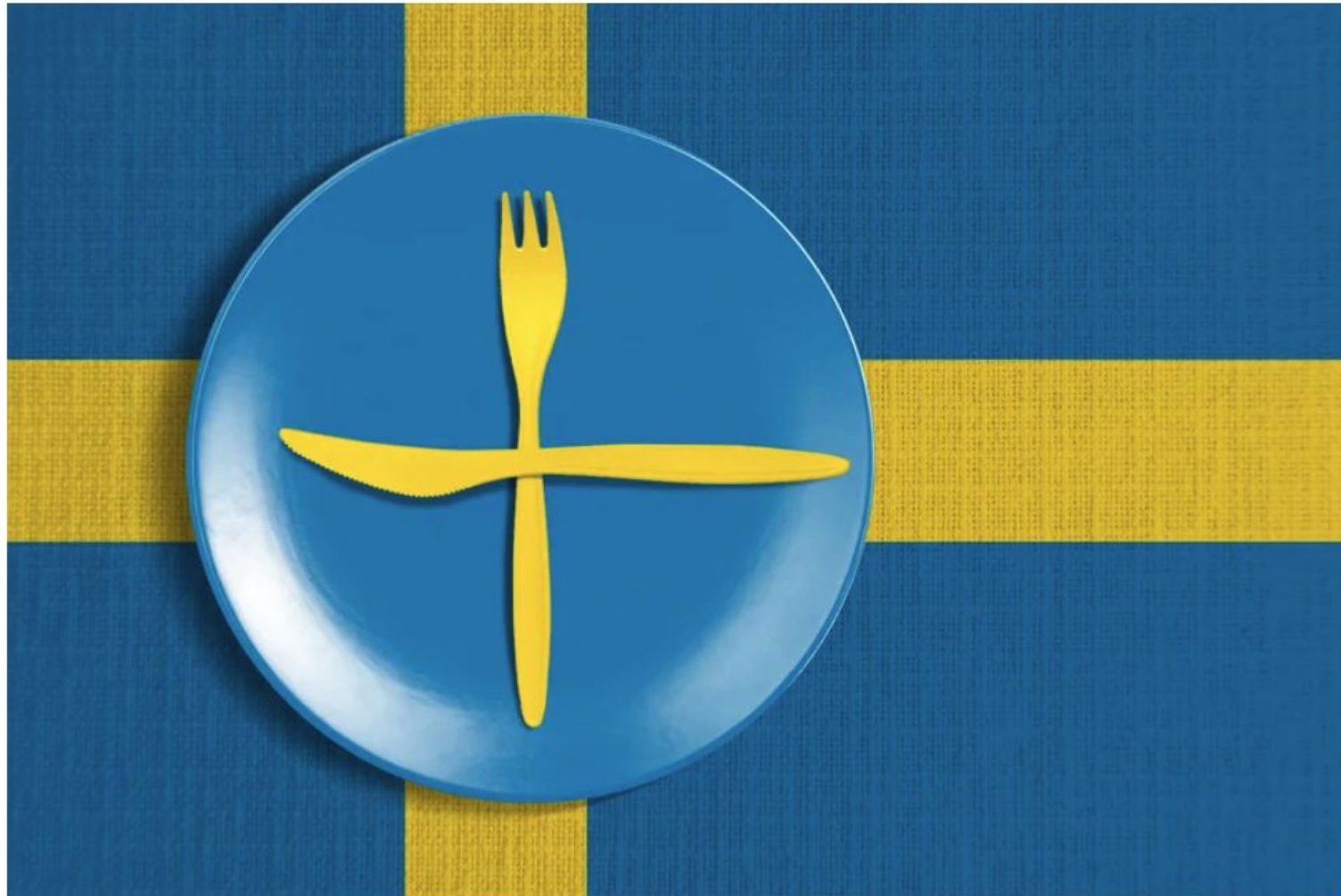

Photo illustration by Slate. Photo by TanyaJoy/Getty Images Plus, Unsplash, and Lisovskaya/iStock/Getty Images Plus.

HELINGSBORG

HELSINGBORG

Bild: Robin Worrall/Unsplash

Sociala medier nytt slagfält för informationskrig

4 mars 2022 Artikel från Södertörns högskola Ämne: Samhälle & kultur

Rysslands invasion av Ukraina har kunnat följas nästan minut för minut via sociala medier och nyhetskanaler. Är det första gången vi ser ett hybridkrig i Europa där information och digitala plattformar blivit naturliga vapen?

Dagligen kommer nya bilder från kriget i Ukraina från etablerade medier och våra privata konton på sociala medier. Men de kommer också via aktörer vars syfte är att sprida desinformation. Samtidigt spelar de digitala plattformarna en viktig roll för motståndsrörelsen, räddningsorganisationer och civilsamhället.

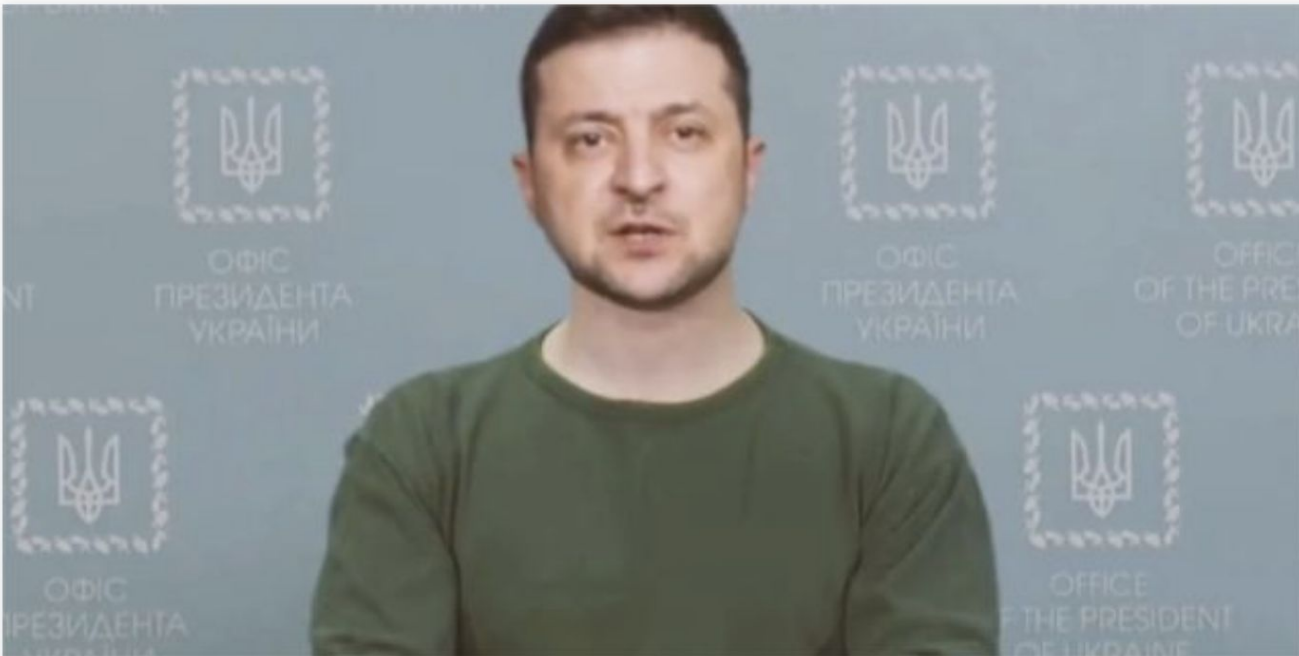
Anne Kaun, professor i medie- och kommunikationsvetenskap, har studerat tillit till olika medier men också digital aktivism:

FORSKNING KRING PÅVERKANSKRIGET

“Det är första gången vi ser ett sociala medier-krig”

[Anne Kaun och Jonas Andersson Schwarz, Södertörns högskola forskning.se 4/3 2022](#)

RYSKA INVASIONEN | OMVÄRLDENS SVAR

Falskt "deepfake"-klipp med Zelenskyj sprids på nätet

Ett "dåligt fejkat" videoklipp där Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj ser ut att uppmana sina landsmän att lägga ner sina vapen spreds bland annat på Facebook på onsdagen, skriver Reuters.

Internetanvändare noterade - och hånade - snabbt de uppenbara bristerna i videoredigeringen, men många experter varnar för att mer sofistikerade så kallade "deepfake"-klipp kan vara att vänta.

<https://omni.se/falskt-deepfakeklipp-med-zelenskyj-sprids-pa-natet/a/MLkVem>

HELSINGBORG

Lilla Aktuellt 20/3 2022

PROVA SJÄLV ATT SKAPA EN FALSK PERSON

[Face generator](#)

678 frivilliga svenskar strider i Ukraina

<https://www.svd.se/a/y4M04E/678-frivilliga-svenskar-strider-i-ukraina>

Förstörda ryska pansarfordon nära Brovary, norr om Kiev. Svenska frivilliga är positionerade i Ukraina och ska vara indelade i små jägarpatruller som uppges hjälpa ukrainska armén att återvinna området. Bilden togs den 10 mars. Foto: Felipa Daga/AP/TT

▶ Okänd Ukraina-källa hos TT och utsatta exiljournalister i Sverige

30 min - lör 02 apr kl 11.03

<https://sverigesradio.se/avsnitt/okand-ukraina-kalla-hos-tt-och-utsatta-exiljournalister-i-sverige>

Vem är mannen som får vara sanningsvittne när nyhetsbyrån TT rapporterar om svenskar som strider i Ukraina? Exiljournalister hotas och attackeras i Sverige. Medier i händerna på varandra när obekräftade uppgifter sprids.

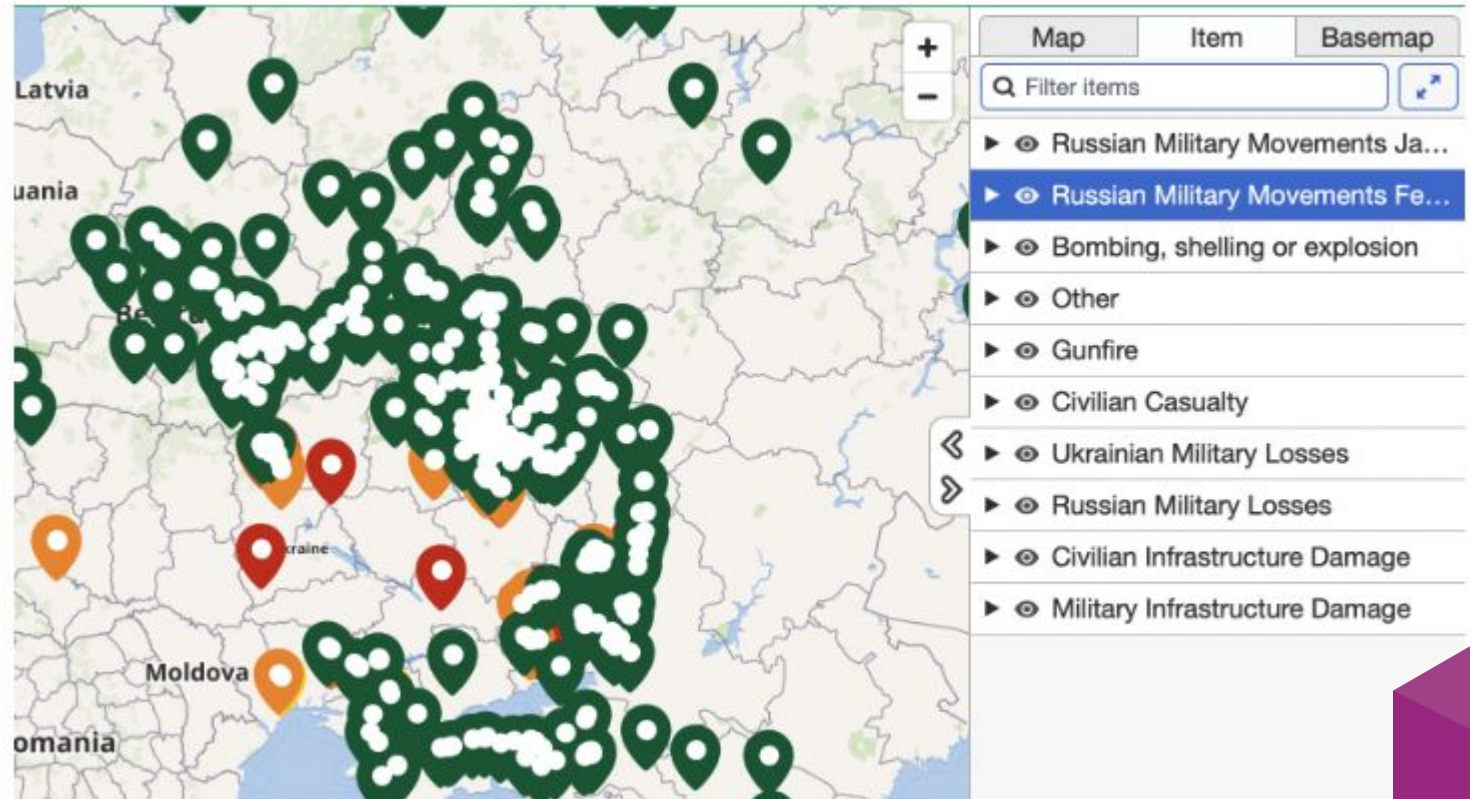
⬇️ [Ladda ner \(30 min, MP3\)](#) ⬆️ [Min sida](#) ➡️ [Dela](#)

HELSINGBORG

BELLINGCAT FÖLJER KRIGET I UKRAINA

- ***Russia-Ukraine monitor map***
- Crowdsourcing
- Samarbete mellan [Bellingcat](#) och CIR - [Centre for Information Resilience](#)
- Granskar och organiserar uppgifter kring kriget på sociala medier

<https://www.bellingcat.com/news/2022/02/27/follow-the-russia-ukraine-monitor-map/>

FORSKNING KRING UNGDOMARS KÄLLKRITISKA FÖRMÅGA

- [Nyhetsvärderaren](#) - medborgarforskning med totalt ca 10 000 deltagare
- Ca 80% av ungdomar ansåg sig bra på källkritik - 20% visade sig vara det
- Dunning-Krüger-effekten – Ju mindre utbildning man har, desto mer överskattar man sin förmåga
- Värderingsövningar med lärarhandledning

[Thomas Nygren, Docent, Uppsala universitet](#)

**FORSKAR
FREDAG 2017**
NYHETSVÄRDERAREN

VARFÖR ÄR VI SÅ LÄTTPÅVERKADE?

- **SOCIALT BEVIS:** om många tycker något, så har de rätt.
- **TYCKE:** Vi tror gärna på personer som vi tycker om.
- **AUKTORITET:** Experter med fina titlar är förstas ofta övertygande.
- **KONSEKVENNS:** Vi håller fast vid våra åsikter och har svårt att erkänna att vi har fel.

VARFÖR ÄR VI SÅ LÄTTPÅVERKADE?

- Bekräftelsejäv – Confirmation bias
- Vi väljer att tro på något som bekräftar våra egna åsikter
- Om det verkligen är sant spelar inte så stor roll

Falska nyheter är oftast "bättre" nyheter – de är mer spektakulära, tydliga och har mycket högre nyhetsvärde.

ÅSA WIKFORSS

Jag skiter i att
det inte är sant
- det är för j-t
ändå!

HUR "VACCINERAS" VI MOT FALSKA NYHETER?

- Träning och verktyg
- Ämneskunskap
- Utbildning i humaniora och konst

[Thomas Nygren, Docent, Uppsala universitet](#)

DAGS ATT PROVA PÅ EGEN HAND

Prova den nya webbsidan med massor av tips för
undervisningen:

KÄLLKRITIK I SKOLAN

TACK FÖR ATT DU UTVÄRDERAR

<https://forms.gle/VPP881K7QAEpWHFP7>

**TACK FÖR ATT
DU DELTOG** |

